

БИЛТЕН

број 6
23.06.2015.

Тираж:300 примерака

САДРЖАЈ

ИЗБОР И ОТКУП ТЕЛАДИ, Драгољуб Крајновић, дипл.инж.....	3
ЕНЕРГИЈА БИОМАСЕ, Тодо Герзић, дипл.инж.....	5
СТИПС.....	8

ИЗБОР И ОТКУП ТЕЛАДИ

При избору телад за тов као примарни фактор наглашава се припадност одређеној раси. Од расе зависи тип и начин това, висина и структура прираста, економичност као и низ других параметара. Познато је да на нашим просторима није јасно издиференциран правац говедарске производње (за млеко или месо), што условљава да се углавном гаје расе комбинованих способности које дају добре резултате везане за производњу млека или меса. Код малих произвођача доминира сименталска раса, која је типична раса комбинованих способности.

Старост одабране телад за тов код нас углавном зависи од понуде и не може се прецизно дефинисати. Маса телад у моменту понуде на овдашњем тржишту, има главну улогу, што последично утиче да се при избору телад приближно исте масе у формираној групи, грла разликују и до два месеца по питању узраста.

Увођењем јединственог система обележавања говеда у Србији, сва грла пре стављања у промет морају бити обележена и уписана у јединствену базу података и поред ушне маркице морају имати уверење (пасош), као и потврду да су здрава и да потичу из здравог запата или подручја у коме не постоји никаква забрана за промет телад.

Поред наведених услова за избор товне телад, не сме се занемарити ни чињенице да ли је одабрано теле у претходном (почетном) периоду живота научило да се разнолико храни, односно да ли је прешло на коришћење других хранива осим млека. Ово се намеће као озбиљан проблем како за неспособљено младо грло које у новонасталој ситуацији не уме и одбија да конзумира понуђену храну, услед чега гладује, губи на телесној маси (и до 20%), али исто тако и за самог произвођача који не може да пронађе право решење да би спречио губитак у производњи. Због тога је понекад потребно да прође и више седмица да би се теле вратило на „улазну тежину“, односно масу при куповини. Због наведеног проблема овај период това се назива и „негативна фаза това“, а за произвођача прави тов почиње тек када се теле врати на почетну-улазну тежину. Да би се избегле негативне последице, инсистира се на томе да се приликом набавке младе телад за тов искључиво одабирају она грла која су већ привикнута на конзумирање кабасте и концентроване хране. Код такве телад услед исхране различитом врстом кабастих и концентрованих хранива долази до обрзовања функционалних буражних ресица, које могу из оскудније кабасте хране (за разлику од млека) да преузму и употребе довољне количине хранљивих материја које се налазе у бурагу. Телад која се хране млеком немају изражене активне ресице пошто у основном храниву (млеку) имају све неопходне и лако доступне хранљиве материје са којима задовољавају своје потребе. Унутрашњост бурага код овако храњених телад обрасло је финим, нежним ресицама које својом формом подсећају на плиш. Уколико се теладима уз млеко нуди и сено, буражне ресице ће бити нешто боље развијене и могу се упоредити са крупним сомотом. Таква телад ће се лако прилагодити новом начину исхране, па самим тим и условима групног това. У тову који је конципиран тако да се

оброчна исхрана базира на млеку (или заменама за млеко), житарицама (концентратима) и кабастим хранивом у виду сена, прираст ће у почетној фази бити нешто слабији, али ће врло брзо због интензивног развоја буражних ресица (подсећају на јамболију) продукција масе постати израженија и тако ће се храњена телад без претходног периода привикавања лако превести у тов.

За добар и правилан развој буражних ресица треба практиковати да се у раној фази исхране телад привикавају на суву храну (концентрат и квалитетно лиснато сено).

Тов телади и јунади, поред производње млека представља најважнију и најрентабилнију грану говедарске производње. Да би се добро организовала ова линија производње и правилно започела прва фаза това, важно је установити у којој старости, односно при којој достигнутој маси треба прикупљати телад за даље одгајивање, односно за наставак това. У западним, развијеним земљама (ЕУ, САД...), практикује се да специјализована газдинства, набављају искључиво младу телад старости од 8-10 дана. Тако, газдинства усмерена на производњу млека желе да сувишну телад на фарми распродају, још у раној фази узгоја, због рентабилности производње. С друге стране, газдинства која су специјализована за тов имају интерес да грла купују у што млађем узрасту, најчешће већ са 10 дана, чиме појефтинијују производњу, јер започињу узгој са лакшим а самим тим јефтинијим грлима. Медјутим, често се у свету примењује и другачија пракса од поменуте, која се заснива на откупу телади са достигнутом масом од приближно 100 кг. Таква телад су, најчешће, већ навикнута на узимање суве хране (сено, концентрат), па се лакше привикавају на нове услове смештаја и исхране у специјализованим објектима за тов.

Познато је, да се телад за формирање това, готово увек набављају из различитих запата и стаја, тако да постоји стална опасност од уношења и ширења болести у тову. Ако транспорт телади траје дуже време, са честим застојима и на већу удаљеност, млада грла су често изложена негативним спољним утицајима, пре свега константном стресу, наизменичној промени температуре, дуготрајном деловању промаје, глади, жеђи, недостатку простора и другим стресним ефектима. Установљена је пракса да се свако грло пре преузимања, детаљно прегледа. Овај преглед налаже да се утврди општи изглед (спољашност) грла, стање ноздрва, због могућег постојања исцедка, стање пупка, начин дисања, појаву кашља, да ли има знакове пролива, стабилност ногу, као и изглед и квалитет длаке дуж целог тела. Поред тога треба извршити и преглед на могуће присуство унутрашњих и спољашњих паразита код посматране телади. Ако се на основу прегледа утврде знаци обољења, такво теле треба издвојити, затражити ветеринарску интервенцију и по потреби хоспитализовати младо грло на неко време. По правилу илу приспела телад за тов се смештају у предходно припремљени, суви и дезинфиковани простор где су задовољени и остали зоохигијенским параметри. Тако изолована телад, уз сталну контролу остају у овом смештају наредне три недеље.

Уз сагласности са ветеринаром ,као превентивна мера , телад се подвргавају третману антибиотика и витамина, што се примењује уколико је познато какав је ниво здравственог стања говеда у запатима и у околини одакле су телад набављена.

Драгољуб Крајновић, дипл. инж.

ЕНЕРГИЈА БИОМАСЕ

Због глобалне енергетске кризе, али и неспорне чињенице да се коришћењем енергије Сунца, ветра, геотермалних вода и биомасе, природа и животна средина много мање загађују , у развијеним земљама света већ годинама велика пажња се поклања овим обновљивим изворима енергије.

Бројна научна и практична истраживања усмерена су управо на могућност употребе биомасе, као потенцијалног енергента. Под биомасом се подразумевају првенствено биолошки материјали који се као пољопривредне културе циљно производе, ради претварања у енергенте, као и биолошки разградиве материје настале као нуспроизводи у пољопривреди и шумарству , пре свега у земљорадњи (жетвени остаци) , али и сточарству (стајњак). У нашим агроеколошким условима биомасе има у изобиљу и она се из године у годину углавном спаљује. Поред економске штете која износи више милијарди динара на годишњем нивоу, на тај начин се и деградира земљиште, уништава биодиверзитет и смањује плодност земљишта.

Према неким истраживањима, по хектру пољопривредног земљишта може се добити:

- три тоне сламе од пшенице, уљане репице и соје;
- пет тона кукурузовине;
- четири тоне стабљике сунцокрета, итд.

О значају биомасе довољно говоре подаци да 2,5 килограма сламе може да уштеди : један литар уља за ложење, 9,72 киловата електричне енергије, 2,2 килограма дрвета и 1,94 килограма угља.

Основна препрека за економичну експлоатацију биомасе јесте њена релативно мала енергетска вредност, просторна расутоост и неприступачност терена за механизовано прикупљање. Проблем ефикаснијег коришћења биомасе може се превазићи технологијом , брикетирања,, којом се запреминска маса нуспроизвода може повећати на 800 до 1400 килограма по кубном метру. Техничко – технолошки проблеми који одређују економску оправданост примене ове технологије, везани су првенствено за трошкове сакупљања и квалитета биомасе. Цена брикета се процењује на око 1,8 евро центи по киловат часу. При томе је само природни гас (са ценама од 1,7 центи по киловат часу) исплативији, док су лож уље и електрична енергија много скупљи.

У Србији се, према стручним проценама, сваке године произведе 12,5 милиона тона биомасе, а највећи део се не користи на рационалан начин. Енергија која би се годишње могла добити коришћењем биомасе , процењена је на 2,68 милиона тона еквивалентне нафте. Укупни годишњи енергетски потенцијал биомасе у Србији је на нивоу од 40% енергетске вредности угља који се годишње произведе у нашим рудницима.

Постројења за производњу енергије из обновљивих извора обично су релативно малог капацитета , па су стога и инвестиције у појединачна постројења релативно мале. Стога постоји реална основа за укључивање домаће привреде у развој технологија и производњу опреме. Кроз ИПАРД програм, који представља кључни инструмент предприступне помоћи од стране Европске Уније, могу се добити бесповратна средства до 60 % од укупне вредности инвестиције усмерене у постојења за производњу биогаза који се може утрошити на газдинствима за грејање објеката и у остале сврхе.

У случају да за пољопривредног произвођача изградња посторјења за брикетирање или производњу биогаса представља велики финансијски изазов, може се кренути са компостирањем биљних остатака, како би се за релативно кратко време добили квалитетни суспстрати за унапређење квалитета земљишта.

Тодо Терзић, дипл. инж.

Преглед цена (РСД) са зелене, кванташке и сточне пијаце у Београду за период
15.- 22.06. 2015. године

Поврће			Воће			Пијачна цена стоке	
Производ	Кванташ	Зелена	Производ	Кванта ш	Зелена	Производ	Жива вага
	Дин/кг	Дин/кг		Дин/кг	Дин/кг		Дин/кг
Блитва	15.00	20.00	Банана	120.00	150.00	Товљеници (80-120 кг)	180.00
Боранија (шарена)	120.00	150.00	Бресква	70.00	100.00	Бикови(≥500кг, ХФ раса)	230.00
Краставац салатар	20.00	50.00	Нектарина	100.00	120.00	Бикови(≥500кг, СМ раса)	245.00
Кромпир бели	50.00	80.00	Малина	280.00	400.00	Сточна храна	
Купус	15.00	60.00	Трешња	150.00	250.00		
Лук црни	35.00	80.00	Вишња	90.00	100.00	Луцерка сено у балама(цена/кг)	20.00
Паприка шиља	130.00	200.00	Боровница	600.00		Кукуруз,цак 50 кг, окруње, фино сушен	17.00
Парадајз	100.00	150.00	Лимун	180.00	250.00	Пшеница (цак 50 кг)	24.00
Тиквице	17.00	30.00	Крушка	230.00		Сточни јечам (цак 50 кг)	30.00
Зелена салата	25.00	40.00	Поморанца	115.00	150.00	Сточно брашно (цак 33 кг)	20.00